

**Veilig in School Amsterdam West:
de stand van zaken**

Van de voorzitter van de stuurgroep Veilig in School regio Amsterdam West
(bijlage: leden van de stuurgroep)

Aan dhr. J. van der Aa, wethouder 'Onderwijs, cultuur en zorg' en
loco-burgemeester van de gemeente Amsterdam;
dhr. B. Mante, directeur van de dienst Welzijn Amsterdam;
de stadsdeel voorzitters van de Amsterdamse regio West en
dhr. J. de Groot, voorzitter OSVO

Datum juni 1999

Betreft regionaal veiligheidsplan Veilig in School Amsterdam West

1 Inleiding

Veilig in School is een initiatief van de gemeente Amsterdam. Verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan zijn de gezamenlijke schoolleiders in Amsterdam West. Deze schoolleiders hebben hun krachten gebundeld in de regionale stuurgroep Veilig in School Amsterdam West. De scholen en de stuurgroep worden daarbij in opdracht van de gemeente Amsterdam ondersteund door het Amsterdams Samenwerkingsverband Veiligheid op School (ASVOS).

Veilig in School in de gemeente Amsterdam maakt deel van het Grote Stedenbeleid van de rijksoverheid. De aanpak van Veilig in School is vastgelegd in een gemeentelijke circulaire. Bij de aanpak van Veilig in School wordt door een groot aantal partijen samengewerkt. Dit zijn onder meer de lokale overheden, te weten: de stadsdelen, de lokale politie (w.o. district 6) en de Amsterdamse Justitie. Deze partijen hebben de wederzijdse inspanningsverplichtingen in een convenant vastgelegd. In dit convenant is onder meer vastgelegd dat er een regionaal- en individueel schoolveiligheidsplan komt.

De fasen van Veilig in School zijn:

- start en Diagnose;
- plannen: maken van verbetervoorstellen/projecten;
- implementatie veiligheidsmaatregelen per school en regionale verbetervoorstellen/projecten;
- structureel evalueren en resultaten bewaken.

Kenmerken van Veilig in School in Amsterdam West:

- 1 13 scholen, 5133 leerlingen en 506 personeelsleden;
- 2 aanvang fase 'Start en diagnose' in het schooljaar 1998/1999;
- 3 afronding planfase op 18 juni 1999;
- 4 slachtofferschap:
 - per schooljaar zijn leerlingen ongeveer 41.000 maal slachtoffer van een incident;
 - per schooljaar is het personeel ongeveer 3.000 maal slachtoffer van een incident;
- 5 per schooljaar plegen leerlingen ongeveer 77.000 incidenten:
 - 30.000 incidenten zijn ernstig;
 - de school kent slechts 15.000 incidenten;
 - de politie wordt bij ongeveer 450 incidenten ingeschakeld;
 - de 'harde' kern van de plegers bestaat uit ongeveer 720 leerlingen;
- 6 de stuurgroep heeft op grond van het onderzoek de volgende prioriteiten voor het maken van verbetervoorstellen/projecten geformuleerd:
 - schoolregels, sancties, toezicht houden en ingrijpen: wat is de visie van scholen hierop en welke zijn de lacunes?;

- opvang, begeleiding en nazorg: ontwikkel een aanpak van opvang en begeleiding na incidenten voor personeel en leerlingen (op scholen is er geen structurele opvang en begeleiding na incidenten voor personeel en leerlingen);
- vertrouwenspersonen en klachtenregeling: ga na waarom leerlingen naar de vertrouwenspersoon en de klachtenregeling de weg niet weten te vinden en stel verbeteringen voor (bijna alle scholen hebben een vertrouwenspersoon en klachtenregeling);
- draagvlak voor de aanpak van Veilig in school bij leerlingen: start een klankbordgroep leerlingen en veranker dat in de organisatie van leerlingen op school (ongeveer de helft van de leerlingen wil dat de school veiliger wordt);
- binding aan school (= fluitend naar school en gewenst zijn op school): kom met een structurele aanpak voor het verbeteren van de binding aan school (in Amsterdam West moet de binding van personeel en leerlingen stevig worden aangepakt);
- omgeving schoolgebouw en routes van en naar school: kom met voorstellen voor het verbeteren van de veiligheid (de onveiligheidsgevoelens bij leerlingen en personeel zijn het sterkst in de directe omgeving van de school en op de routes van en naar school, sterker dan in school);
- registratie na incidenten: kom met een pakket aan gebruikerseisen voor het registreren van incidenten (een beperkt aantal scholen heeft een incidentenregistratie).

Grote aantallen personen in Amsterdam West hebben aan Veilig in School meegewerkt:

- 1 stuurgroep (20 schoolleiders, vertegenwoordigers politie en stadsdelen);
- 2 uitvoerders van de fase start en diagnose (13 personen);
- 3 leden van de taakgroepen (30 personen);
- 4 leerlingen (40-60 personen);
- 5 25% van het personeel is voorgelicht over de resultaten van de diagnose Veilig in School;
- 6 het ASVOS heeft voor het schoolveiligheidsplan een software-applicatie gemaakt. Dit is door het management van de scholen ingevuld. Elke school beschikt daardoor over een eigen rapportage.

Veilig in School kent de volgende producten:

- 1 Start en diagnose Veilig in School Amsterdam West (rapport voor intern gebruik), Amsterdams Samenwerkingsverband Veiligheid op School (ASVOS), Amsterdam, juni 1998);
- 2 Opdrachten aan taakgroepen en klankbordgroep leerlingen (Stuurgroep regio West, prioriteiten en opdrachten aan taakgroepen, ASVOS, augustus 1998);
- 3 Verbetervoorstellen/projecten: rapporten taakgroepen en klankbordgroep (bijgevoegd);
- 4 Individuele schoolveiligheidsplannen (zie bijgevoegd tabellenboek);
- 5 Implementatie van regionale verbetervoorstellen/ projecten Veilig in School voor de regio Amsterdam West: een overzicht en voorstel voor besluitvorming, ASVOS, mei 1999 (bijgevoegd).

2 Opbrengsten, prioriteiten en visie van de stuurgroep

De taakgroepen en de klankbordgroepen hebben 53 verbetervoorstellen/projecten opgeleverd. Los daarvan hebben de VO-scholen in Amsterdam West aangegeven welke maatregelen de school uitvoert en welke de school van plan is uit te voeren.

Dit geheel kan niet in één maar ook niet in twee schooljaren worden uitgevoerd. De stuurgroep schat dat er drie schooljaren nodig zijn om de verbetervoorstellen/projecten en veiligheidsmaatregelen uit te voeren. Vandaar dat er is nagedacht over prioriteiten. De stuurgroep (alle VO-scholen) in de regio Amsterdam West hanteert bij het prioriteren de volgende driedeling:

- 1 uit te voeren in het schooljaar 1999/ 2000;
- 2 uit te voeren in het schooljaar 2000/ 2001;
- 3 uit te voeren in het schooljaar 2001/ 2002.

Om te kunnen bepalen welke prioriteit aan een verbetervoorstel/project en/of maatregel moet worden gegeven hanteert de stuurgroep de volgende vertrekpunten:

- 1 algemeen;
- 2 gewenste opbrengsten;
- 3 inhoudelijk;
- 4 financiën.

De vertrekpunten worden hieronder uitgewerkt.

2.1 Algemeen

De algemene uitgangspunten bij het prioriteren zijn:

- de diagnose Veilig in School in Amsterdam West laat zien dat scholen veel veiligheidsproblemen met elkaar gemeen hebben. De verschillen tussen scholen zijn gering;
- daarom heeft de stuurgroep de taakgroepen en klankbordgroep leerlingen een schooloverstijgende opdracht meegegeven (regionaal);
- de aangeleverde verbetervoorstellen/projecten, de uitgevoerde en nog te realiseren maatregelen zijn voor de scholen zeer herkenbaar: 80% van alle zorgen/ problemen en ook oplossingen die betrekking hebben op Veilig in School, hebben scholen met elkaar gemeen;
- over de aanpak van veiligheid in en om school hebben scholen in de stuurgroep consensus bereikt. De stuurgroep vindt dat Veilig in School regionaal moet worden aangepakt. Een regionale aanpak vergt van elke school de nodige inspanning. Die inspanningsverplichting gaan scholen in Amsterdam West begin van het schooljaar 1999/2000 jegens elkaar vastleggen (scholen convenant). In feite is dit een nadere uitwerking van het bestaande convenant Amsterdam West;

- de stuurgroep vindt dat er een hoge prioriteit gegeven moet worden aan verbetervoorstellen/projecten en veiligheidsmaatregelen:
 - met een preventief karakter;
 - die zichtbaar zijn voor leerlingen en personeel;
 - die onderling samenhangen;
 - met een hoog rendement.
- de stuurgroep is bezorgd over de grieven van leerlingen jegens het personeel. De stuurgroep vindt dat deze moeten worden aangepakt. De grieven zijn:
 - de afstand tussen personeel en leerlingen wordt steeds groter;
 - vaak worden leerlingen door het personeel niet met respect bejegend. Leerlingen hebben het dan over verschillen in opvoeding, cultuur en gewoonten tussen de leraar en de leerlingen en de leerlingen onderling.

De stuurgroep vindt dat deze grieven moeten worden aangepakt door aandacht te besteden aan kennis en vaardigheden rond multicultureel samenwerken tussen personeel en leerlingen en leerlingen onderling;

- de incidenten die leerlingen plegen, gaan het personeel van de scholen in Amsterdam West niet in de koude kleren zitten. Debet daaraan zijn psycho-sociale consequenties (bijvoorbeeld geen plezier in het werk, concentratieverlies en 'burnout') van het opstapeleffect van de enorme aantallen incidenten (per personeelslid in Amsterdam West ongeveer 28 ernstige incidenten per jaar). Debet is verder de machteloosheid van het personeel bij de aanpak van dergelijke incidenten. Immers de reguliere aanpak (handhaven van schoolregels en sancties maar ook de bijbehorende handhavingstechnieken en gespreksvaardigheden) volstaat niet bij ernstige incidenten. Mogelijk is dat ook de verklaring van de steeds groter wordende afstand tussen personeel en leerlingen. De stuurgroep vindt dat deze 'negatieve' spiraal moet worden doorbroken. Dat lukt volgens de stuurgroep alleen als er in het personeel als 'werkende mensen' behoorlijk wordt geïnvesteerd. Daarbij moet de nadruk komen te liggen op het behoud van het personeel. Een koppeling met het te verwachten personeelstekort is gewenst.

2.2 Gewenste opbrengsten

Deze gewenste opbrengsten zijn:

- de stuurgroep vindt dat verbetervoorstellen/projecten waardoor het aantal incidenten op en rond school fors wordt teruggedrongen, een hoge prioriteit moet krijgen;
- de stuurgroep vindt dat bij elk verbetervoorstel/project, reeds en nog uit te voeren maatregelen moet worden vastgesteld wat de verwachte consequentie is voor het terugdringen van totaal aantal 'kleine' incidenten. De stelling daarbij is: mik op een aanzienlijke reductie van 'kleine' incidenten. Daarmee nemen automatisch enkele 'ernstige' incidenten af (aan elk groot incident gaan 50-60 kleine incidenten vooraf);

- de stuurgroep vindt dat de opbrengst van alle (zeer urgente) integrale verbetervoorstellen/projecten en nog uit te voeren maatregelen kwalitatief en kwantitatief moet worden vastgesteld. Daartoe zal de stuurgroep aan het begin van het schooljaar 1999/2000 een aantal 'meetbare' maten voorstellen. De gedachten gaan daarbij uit naar:
 - harde maten: een koppeling voor zowel leerlingen als personeel tussen enerzijds instroom, doorstroom en uitstroom en anderzijds ziekteverzuim, spijbelen en aantallen incidenten;
 - zachte maten: deze maten concretiseren de te verwachten opbrengst van de in te voeren verbetervoorstellen/ projecten en maatregelen (bijvoorbeeld bij binding aan school kan gedacht worden aan de maten 'met plezier naar school gaan' en 'het gevoel hebben op school gewenst te zijn');
- de school is geen eiland. Bij de aanpak van Veilig in School is het noodzakelijk dat er wordt samengewerkt met partners in de regio. Daarnaast moet worden voortgeborduurd op succesvolle veiligheidsprojecten (bv. het Time Out Plus project zonder wachtlijsten). Immers dit was de intentie van het convenant Amsterdam West. In het nieuwe schooljaar moet het convenant een update ondergaan. In de regio Amsterdam West moeten nog enkele van de zeven stadsdelen het convenant ondertekenen. De stuurgroep vindt dat in het 'ge-update' convenant West passages moeten worden gewijd aan samenwerken met regionale partners en voortborduren op succesvolle veiligheidsprojecten;

2.3 Inhoudelijk

De inhoudelijke uitgangspunten zijn:

- de stuurgroep vindt dat in het schooljaar 1999/2000 vooral gewerkt moet worden aan de Veilig in School onderwerpen 'Binding', 'Opvang, begeleiding en nazorg' en 'Schoolregels, aanleren van discipline, toepassen van 'verleidingstechnieken, sancties, toezicht houden en ingrijpen'. Motieven van de stuurgroep daarvoor zijn:
 - het realiseren van een sterke reductie van incidenten;
 - werken aan het 'achterstallig onderhoud' bij het personeel.De doelgroepen zijn zowel leerlingen als personeel;
- bij *binding* vindt de stuurgroep dat in het schooljaar 1999/2000 de verbetervoorstellen/ projecten 'Sturen en coachen' en 'Bespreekbaar maken van incidenten' moeten worden uitgevoerd. Deze voorstellen moeten verder worden uitgewerkt voor 'nieuwelingen', 'langer aanwezigen op school' en 'ouderen op school' en wel apart voor leerlingen en personeel;
- 'achterstallig onderhoud' bij het personeel moet volgens de stuurgroep in het schooljaar 1999/2000 worden aangepakt via gestructureerde opvang, begeleiding en nazorg na ernstige incidenten;

- in het schooljaar 1999/2000 vindt de stuurgroep dat vooral gewerkt moet worden aan een visie op *schoolregels, het handhaven van de regels en sancties*, die visie op school onder leerlingen en personeel bespreekbaar maken, daarvoor draagvlak realiseren en dat geheel omzetten in een lessen- en trainingspakket. Verder moet *toezicht houden en ingrijpen* naadloos op het voorgaande aansluiten;
- als er eenmaal een uitgewerkt plan is voor de implementatie van verbetervoorstellen/projecten, vindt de stuurgroep dat alle scholen draagvlak moeten verwerven bij personeel, leerlingen, ouders en externe instanties. Dat kan onder meer via het reguliere werkoverleg (waarvoor extra tijd moet worden ingeruimd) en de mentorlessen.

2.4 Financiën

De financiële uitgangspunten zijn:

- scholen beschikken over een budget (lump-sum per leerling, nascholingsgelden, reservering groot onderhoud). Deze budgetten liggen veelal jaren vast. De stuurgroep vindt een heroverweging ten behoeve van Veilig in School absoluut noodzakelijk;
- de stuurgroep vindt dat er sowieso van het personeel op school veel wordt gevraagd. Daar bovenop komen deze verbetervoorstellen/projecten en veiligheidsmaatregelen. Zonder extra mensen op school lukt dat niet;
- zonder ondersteuning kan de stuurgroep niet werken. Datzelfde geldt voor de regionale implementatie van de verbetervoorstellen/projecten en veiligheidsmaatregelen;
- als het aantal incidenten in een Amsterdamse regio afneemt, profiteren niet alleen scholen en leerlingen daarvan maar ook alle burgers, bedrijven en instellingen in de regio. De stuurgroep wil een grotere financiële armslag realiseren door bedrijven/instellingen verbetervoorstellen/projecten te laten adopteren. Als de gemeente Amsterdam de stuurgroepen helpt bij het opzetten van een partnerdiscussie, is de kans op succesvolle adoptie groot;
- onderzocht moet worden of de stadsdelen in Amsterdam West bereid zijn een eigen budget te realiseren voor de verbetervoorstellen/projecten en veiligheidsmaatregelen van de taakgroep 'Schoolgebouw, omgeving van de school en routes van en naar school.

3 Regionaal integraal veiligheidsplan van Amsterdam West op hoofdlijnen

Volgens de stuurgroep moeten de regionale verbetervoorstellen/projecten en schoolveiligheidsmaatregelen in drie schooljaren worden uitgevoerd. Voor het uitvoeren van veiligheidsmaatregelen heeft elke school een eigen programmering. Hieronder is schematisch aangegeven welke verbetervoorstellen/projecten in Amsterdam West in het schooljaar 1999/2000 worden aangepakt. Welke verbetervoorstellen/projecten voor de volgende twee schooljaren moeten worden uitgevoerd, is hier niet verder gespecificeerd. Pas na 1999/2000 kan worden vastgesteld wat er is bereikt met de implementatie van de regionale verbetervoorstellen/projecten en veiligheidsmaatregelen. Mogelijk heeft dat consequenties voor de voortgang en de wijze waarop de opbrengst wordt gerealiseerd. In het schema worden verbetervoorstellen/projecten aangeduid met nummers. Deze voorstellen zijn terug te vinden in het bijgevoegde stuk 'Implementatie van regionale verbetervoorstellen/projecten Veilig in School voor de regio Amsterdam West, ASVOS, mei 1999: een overzicht en voorstel voor besluitvorming.

I Verbetervoorstel	Activiteit	Doelgroepen
sturen en coachen: nr. 13, 20, 22, 25, 26 en 51	gericht op management/ representatieve organen (bv. leerlingen parlement), teams, (delen van) klassen en individuen gericht op 'nieuwelingen', 'personen die al enige tijd op school zijn' en 'personen die al lang op school zijn'	management, personeel, leerlingen en leerlingvertegenwoordigers
incidenten bespreekbaar maken in een team: nr. 7 en 9	• verbeteren onderlinge/ collegiale steun; • verbeteren veilig leren/ veilig werken; • formuleren van problemen, oorzaken onderzoeken ; • maatregelen bedenken, uitvoeren en bewaken	personeel en leerlingen
Opvang, begeleiding en nazorg nr 6	• opzetten netwerk van opvangs/ begeleiders • opzetten opvangorganisatie (incl. 12 uren beschikbaarheid) • training van opvangs • cursus voor begeleiders	personeel
schoolregels, discipline aanleren, verleiden tot gewenst gedrag, sancties, toezicht houden en ingrijpen: nr. 1 en 44	• ontwikkelen visie/ beleid • bespreekbaar maken • draagvlak realiseren • materiaal ontwikkelen • trainen	management, personeel en leerlingen

II Organisatie Veilig in School	Activiteit	Doelgroepen
basisorganisatie	per school personeelsleden indelen in kernteams met daaraan gekoppeld een vaste groep leerlingen en ouders (kleinschaligheid)	personeel en leerlingen
ontwikkelteam	opzetten van enkele ontwikkelteam rond inhoudelijke- en organisatorische vormgeving van verbetervoorstellen/ projecten	leerlingen en personeel ouders, politie en stadsdelen
ondersteuning	• bijeenkomsten stuurgroep • bijeenkomsten ontwikkelteam • implementatie verbetervoorstellen/ projecten monitoren	stuurgroep, leerlingen, personeel, ouders en externe partijen
registratie	• 'lichte' incidenten • spijbelen/ (ziekte)verzuim • aan de opbrengst van de verbetervoorstellen/ projecten gekoppelde maten • aan de opbrengst van veiligheidsmaatregelen gekoppelde maten	personeel en leerlingen

4 Kernvragen

Bij Veilig in School in Amsterdam West zijn de twee laatste fasen aangebroken. Dit zijn de implementatie- en evaluatie/bewakingsfase. Bij de implementatie van Veilig in School hoort evalueren en ook ervoor zorg dragen dat eenmaal genomen maatregelen niet verwateren (bewaken). Met andere woorden Veilig in School moet leiden tot zichtbare opbrengsten.

Opdat de implementatie van de verbetervoorstellen/projecten en veiligheidsmaatregelen een succes wordt, stelt de stuurgroep de volgende vragen aan de gemeente Amsterdam, de stadsdelen en de besturen van de scholen in Amsterdam West:

- 1 een duidelijk meerjaren financieel kader voor de implementatie en evaluatie/ bewaking van Veilig in School (vanaf het schooljaar 2000/2001 is op de budgetten van de scholen zelf een beroep te doen);
- 2 het ondersteunen van de stuurgroep bij het opzetten van een partnerdiscussie in de gemeente Amsterdam. Het doel dat de stuurgroep daarbij voor ogen heeft, is het realiseren van extra middelen en adoptie van Veilig in School projecten door instellingen/bedrijven;
- 3 extra middelen voor het opzetten en onderhouden van een steunorganisatie en ontwikkelteam voor de stuurgroep van VO-scholen in Amsterdam West;
- 4 extra investeringen in het begeleiden van het personeel van de VO-scholen in Amsterdam West;
- 5 extra investeringen in jeugdparticipatie op school (w.o. een uitbouw van de huidige klankbordgroep leerlingen en het opzetten van een leerlingorganisatie).

De scholen in Amsterdam West gaan hun inspanningen en activiteiten rond Veilig in School vastleggen in een onderling convenant. Dit is een nadere uitwerking van het bestaande convenant Amsterdam West tussen scholen, stadsdelen, politie en het openbaar ministerie.

Bijlage Leden stuurgroep Veilig in School Amsterdam West

Dhr. H. Bouwmeester, Huygens College

Dhr. F. Carduck, Katholiek College Amsterdam West

Dhr. K. van Egmond, Florens College Sloten

Dhr. D.W. Eijgenraam, Christelijke Scholengroep Pascal

Dhr. W.A.M. Godwaldt, Ondernemerscollege Amsterdam (voorzitter)

Dhr. Y.J. van Gosliga, 2e Christelijke Technische School Patrimonium

Dhr. C. Heijnis, Hubertus Vakschool

Dhr. P. van de Hijden, Christelijke Scholengroep Pascal

Dhr. J.W.P. Janzen, Hervormd Lyceum West

Dhr. W.H.L. Ruijsendaal, MSA-West

Mw. S. v.d. Horst, Stadsdeel Slotervaart/ Overtoomse Veld

Dhr. W.M. Schlotter, Gemeente Amsterdam (projectcoördinator)

Dhr. J. Smit, Christelijke Scholengroep Calvin

Dhr. C.H.D. Steinmetz, STEINMETZ advies & opleiding (ASVOS)

Dhr. W.J.M. de Weerdt, Politie van Amsterdam / District 6